

Шевченко О.М.

*ст. викладач кафедри
цивільного права та
процесу юридичного
факультету ЗДУ*

Дмитрієва Н.П.,

*студентка 6-го курсу
заочного відділення
юридичного
факультету ЗДУ*

РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО НОТАРІАТ

Нотаріальна діяльність в Україні регулюється Законом України "Про нотаріат", що був прийнятий Верховною Радою 02.09.1993р. і набрав чинності з 01.01.1994р. Відповідно до цього закону вчинення нотаріальних дій в Україні покладено на нотаріусів, що працюють в державних нотаріальних конторах або займаються приватною нотаріальною діяльністю.

Досвід роботи та зміни у суспільстві показали недосконалість цього закону і необхідність суттєвих змін. На протязі останніх років обговорюється новий проект Закону, що передбачає в Україні єдиний нотаріат. 22.11.1999 р. до Верховної Ради України народним депутатом Коліушком І.Б. було внесено проект Закону про внесення змін і доповнень до Закону України "Про нотаріат", який був прийнятий у першому читанні і направлений на доопрацювання. Робота над цим проектом триває і сьогодні.

Та цим проектом робота над змінами у органах нотаріату не обмежилася. 25 жовтня 2002 року на розгляд Верховної Ради було внесено ще один проект, автором цієї ініціативи виступив народний депутат В.Мусіяка. Це нова редакція Закону України "Про нотаріат", робота над яким велася за участю представників Харківської юридичної академії імені Ярослава Мудрого. Обидва проекти суттєво різняться із діючим Законом.

Якщо провести порівняльний розгляд цих проектів із діючим Законом, то слід відзначити, що проекти роблять більш захищеною нотаріальну діяльність, передбачають гарантії нотаріальної діяльності, неможливість безпідставного втручання в нотаріальну діяльність, порушення нотаріальної таємниці. Саме ці положення знайшли більш чітке викладення у Проекті 1999 року.

Питання організації нотаріальної діяльності обидва проекти розглядають однаково - по

нотаріальним округам. Чисельність нотаріальних округів та чисельність нотаріусів визначається Міністерством юстиції (Головним управлінням юстиції) за погодженням із Українською нотаріальною палатою чи територіальними управліннями юстиції. Проект 2002 року визначає, що чисельність нотаріусів в окрузі не може бути меншою за двох; чисельність населення, яка обслуговується нотаріусом нотаріального округу, не може бути більшою, ніж 20 тисяч, але не менш як 10 тисяч громадян.

Нотаріуси мають право створювати нотаріальне бюро без утворення юридичної особи, або об'єднуватися в нотаріальні контори також без утворення юридичної особи, на строк, визначений нотаріусами у договорі. Цим же договором передбачаються права і обов'язки по спільному користуванню майном, приміщенням, порядком їх утримання та інше.

Фінансове забезпечення нотаріальної діяльності здійснюється на основі самофінансування та державного регулювання мінімальних розмірів оплати за вчинення нотаріальних дій.

Проект 1999 року визначає перелік витрат, що фінансуються нотаріусом за рахунок коштів, отриманих від нотаріальної діяльності, а порядок оподаткування - чинним податковим законодавством.

Проект 2002 року визначає, що джерелом покриття цих витрат є 70 відсотків від загальної суми грошових коштів, отриманих нотаріусом протягом року від здійснення нотаріальної діяльності. Решта 30 відсотків є базою для розрахунку і сплати нотаріусом податків і інших обов'язкових платежів.

Обидва проекти встановлюють граничний вік особи для заняття нотаріальною діяльністю - 65 років.

Проект 2002 року визначає порядок пенсійного забезпечення нотаріуса, медичне та соціальне

забезпечення. Проект 1999 року зазначається тільки, що нотаріуси мають право на соціальне та пенсійне забезпечення.

По різному регулюється питання про право нотаріуса мати помічника. Проект 1999 року не обмежує нотаріуса у кількості помічників, але вони повинні мати вищу, або неповну вищу юридичну освіту.

Проект 2002 року дозволяє мати одного помічника тільки із вищою юридичною освітою, який повинен бути громадянином України, не менше п'яти років проживати в Україні, володіти державною мовою. А якщо помічник нотаріуса має свідоцтво на право заняття нотаріальною діяльністю, то може виконувати обов'язки нотаріуса на час його відпустки, хвороби.

Різняться ці проекти у визначенні порядку допуску до заняття нотаріальною діяльністю.

За проектом 1999 року ст. 36 визначає професійне стажування протягом 2-ох років у нотаріуса, що має стаж роботи на цій посаді не менше п'яти років. Складається кваліфікаційний іспит.

Заняття вакантної посади нотаріуса провадиться за конкурсом.

Проектом 2002 року передбачений інший порядок. Свідоцтво видається особі, що працює на посаді помічника нотаріуса, заступника начальника управління або начальника чи спеціаліста відділу нотаріату Головного управління юстиції МЮ в Автономній Республіці Крим, Київського та Севастопольського міських управлінь юстиції, керівника або заступника керівника чи спеціаліста відділу нотаріату МЮ України не менше трьох років.

Передбачається кадровий резерв нотаріусів, до якого названі вище особи можуть бути зараховані маючи загальний стаж роботи на зазначених посадах не менше п'яти років.

Обидва проекти визначають діяльність Нотаріальної палати та її підрозділів.

Що стосується безпосередньо вчинення нотаріальних дій, то проект 1999 року істотно звужує коло осіб, що мають право вчинювати нотаріальні дії. Так, скасовано право посадових осіб виконавчих комітетів сільських, селищних, міських Рад.

Визначено право архіваріусів державних нотаріальних архівів на вчинення певних нотаріальних дій.

Проектом 2002 року порядок вчинення нотаріальних дій і коло осіб, що вчинюють дії, прирівняні до нотаріальних, порівняно до діючого Закону не змінено.

По-різному вирішується питання про реформування державних нотаріальних контор.

Якщо об'єднати пропозиції, викладені у прикінцевих і перехідних положеннях обох проектів, то це питання набуває більш досконалого вигляду. Але суттєвим недоліком обох законопроектів є те, що не вирішено порядок зберігання і подальшої роботи із закінченими спадковими справами при необхідності видачі додаткових свідоцтв.

Отже, оскільки обидва проекти перебувають у стадії розгляду, доробки, вносяться пропозиції, будемо сподіватися, що з'явиться єдина думка, яка виразиться у новому Законі "Про нотаріат, де будуть чітко визначені всі питання нотаріальної діяльності.